

Szerkesztőség:

I-ső kerület 246. házszám,
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kül-
dendők.

Kéziratok vissza nem
adatnak.

ABONY

Kiadóhivatal:

SZERDAHELYI JÁNOS
könyvnyomdája, hová az
előfizetési pénzek, a hirde-
tések és ezeknek díjai, va-
lamint a felszólamlások kül-
dendők.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP. — MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben házhoz hordva egész évre 4 frt, fél-
évre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 8 kr.

Felelős szerkesztő:

Máthé József. Viz Zoltán.

Társ-szerkesztő:

Kiadótulajdonos: SZERDAHELYI JÁNOS.

Hirdetmények:

nyiltterek, valamint hirdetési díjak, közvetlen a ki-
adóhivatalhoz küldendők. Nyilttér sora 50 kr.

A munkás-kérdés.

I.

(V.) A gyorsan fejlődő kornak egyik legfontosabb kérdése az u. n. „munkás-kérdés”, mely mind sürgetőbben vár megoldásra, a mely elől tehát ki nem térhetünk. Ez a különböző vidékeken különböző alakban merül fel bár, de mindenütt egy közös forrásból ered, t. i. a tőke állandóan nagyobbodó hatalmával szemben a szegénységnek fokozatos növekedéséből vagyis azon körülményből, hogy a vagyontalan munkások száma, kiknek a tőke munkabéréből kell élni, mind-egy-re szaporodik. Ha még hozzá tesszük, hogy a materialisztikus életnézet úgy, a mint a tőke ölében uralg, a munkásra természetesen mételetlenül hat s azokból kitépi a vallási öntudatot s az Istenben és örök ítéletben való hitet, úgy könnyen megmagyarázható, ha a munkás osztály kebelében a tőke uralma ellen oly roppant reakció keletkezett, melynek hullámcapásai fokozatosan mindég nagyobb körre terjednek. Miután a munkás a tőkének telhetetlen önzésével szemben fegyvertelenül áll és azonkívül még a vallásban sem lelhet szájalomra méltó

helyzetére vigasztalást, mert ez a tőke büne folytán befolyását annak szívére elvesztette, okvetlen mély elkeseredést kelt bensejében a tőke haszonleső nyomása ellen; összeszorított ököllel áll a szivtelen mammonnal szemben és minden törekvése e mammon uralmának megtörésére irányul, hogy ez által magának emberhez méltó létet alapítson meg.

Ezek meggondolásával okvetlen felmerül bennünk a kérdés: miként lehetne az emberi osztályok között tulságosan kiélestedt nagy különbözeteket megszüntetni, illetőleg miként lehetne segíteni a szegény munkás osztály szomorú sorsán?

Ez az ugynevezett munkás-kérdés, melyeket már sokan különböző módon akartak megoldani. Legismeretesebb ezek közül a socialista mód, mely ismét sok árnyalattal bír. A „vörös”-nek nevezett nemzetközi socialismus, az ugynevezett socialdemocratia a legveszedelmesebb közülök, mely Istennel és hazával szakítva, vad dühével a társadalom teljes felforgatására törekszik. A socialismus egyéb fajai is többé-kevésbé téves és egyoldalú felfogáson alapszanak, úgy hogy részünkről annak egy faját sem helyeselhetjük és fogadhatjuk el a munkás-

kérdés megoldási módja gyanánt. Szerintünk az egész társadalomnak közre kell működni a munkás-kérdés megszüntetéséhez, mert ott kell a gyógyírt keresni, a hol a seb támadt, t. i. a társadalmi szervezetben. Ezt pedig csak úgy képzeljük, ha a társadalom visszatér a kereszténység elveihöz. A kereszténység természetfölötti erejének próbáját egyszer már kiállotta, visszavezette természetes tagolásába a társadalmat természetellenes állapotából, melybe az a pogány ó korban esett. Még ma is ugyanazon gyógyerővel bír, mint hajdan, mert most is ugyanazon elvekkal bír, mint akkor, midőn a világba lépett.

Tehát a kereszténység szellemének ismét be kell hatolni az emberi társadalomba és kell, hogy úgy az egésznek életében, mint a társadalom tagjaiban is alakot nyerjen. Modern társadalmunk minden elágazásában nemcsak az elvektől, de a kereszténység szellemétől is elesett. A birtokos osztályt az élvhajzászat és önzés vezérli s gögösen zárja el magát a szegényebb osztálytól, annak sorsa iránt nem érdeklődik, vallási érdekét szívében nem viseli. Elfoglalják őt még ünnep és vasárnapon is, úgy hogy a val-

TÁRCZA.

Abony város családjai.

I.

A zsarolyáni és mándi Márton család.

Az „Abony” eredeti tárczája.

Abonyi Lajost ismerte az egész ország. — Márton Ferenczet ismerte Abony város közönsége és sok mások; de vajmi kevesen vannak, kik ismerik a családot, melyből ő származott.

Az elhunyt iránti tisztelet és rokonszenv adja kezembe a tollat, hogy megismertessem az ő családját azokkal, a kik még nem ismerik.

Abonyi Lajos (családi nevén Márton Ferencz) az ősrégi zsarolyáni és mándi Márton családnak zsarolyáni ágából származott.

Családjá Szatmár vármegyei eredetű; hol ősei az előnevet adó zsarolyán helységnek egy részét már a XIV. században birták.

A család ősei közül 1487-ben élt Péter, ki a Szekeres és Zsarolyán határkérdései eligazitásakor mint Zsarolyán helységbeli birtokos említették; valószínűleg a már kihalt Sarollyányi család utáni jogon.

Ezen Péternek fia volt (I.) Tamás, kinek két fia — Simon és (I.) Gergely — közül ez utóbbitól származik a ma is élő s virágzó Márton család.

(I.) Gergelynek három fia volt, (II.) Tamás, (II.) Gergely és Albert. — (II.) Tamás a zsarolyáni, (II.)

Gergely és Albert pedig a mándi ág ősei; 1582-ben élők.

Valószínűleg birtok osztály folytán vált a család két ágra, mert Gergely és Albert utódai 1582-ben Mánd helységbeli birtokrészükre kir. adományt kaptak a Mándy család után, miután mindkettőnek felesége Mándy leány volt. Ismét a család mándi előneve is.

A mándi ágnak egyik al-ága a Dunántúlra költözött, hol tagjai közül ismertebbek a következők: Márton István 1790-ben pápai ref. tanár, szül. Iszka-Szt.-Györgyön. 1760. — Irt több nyelvtani és hittani munkát. Testvére volt József Bécsben a magyar irodalom tanára s a magyar tud. akadémia lev. tagja.

A zsarolyáni Márton ágat (II.) Tamás alapította, ki 1590-ben zsarolyáni birtokúra új királyi adományt nyert.

Négy fia közül Péter 1613-ban Szatmár-vármegye szolgabirája volt.

Másik fia (I.) János, kinek fia (III.) Tamás 1633-ban szintén Szatmár-vármegye szolgabirája volt.

Ezen Szatmár vármegyében ma is élő ágazatból való volt Márton László, aki még 112 éves korában a megyei ünnepély alkalmával oly szilaj lovat ült meg, mely az előtte való napon egy a legerőteljesebb 30 éves fiatal embert ledobott nyergéből.

Az említett (II.) Tamásnak egyik fia, Miklós, ennek fiai István és (I.) Mihály voltak. — Ezen (I.) Mihály a család ősi birtokáról a Hajdu vármegyei Szoboszlóra költözött lakni és három fia u. m. (I.) János, (II.) Mihály és István voltak.

A két utóbbinak leszármazottjai ma is élnek Hajdu vármegyében és Pest, Heves megyékben is.

Kik közül István a Hajdu kerületnek alkaptányája volt.

A fentebb említett (I.) Jánosnak fia (II.) Mihály Pestmegyébe Czeglédre költözött lakni, ahol mivel Szoboszlóról költözött oda Szoboszlay néven volt ismeretes.

Utódai közül József debreczeni lelkész volt, míg a többiek főleg az ügyvédi és gazdasági pályán tüntek ki.

A Czegléden lakó (II.) Mihálynak fiai közül való volt Szoboszlay Sámuel, József, Mihály és Benő akiknek utódaik már jobbára a szomszédos Abonyba költöztek át.

Nevezett Szoboszlay Sámuelnek fia szintén Sámuel volt, kinek egyik fia Lajos, Nógrád és Heves vármegyék táblabirája, előbb Pásztón lakott, majd onnét pestmegyei Gombára költözött; végre pedig megszerezvén Abonyban özv. Lendvay Antalné Paraicz Francziska curiáját és Paraicz Antaltól annak Paládieson levő birtokát — Abonyba költözött lakni.* Az ő fia volt Ferencz, aki még Kis Terennén született 1833-ban; amikor még ott atyja táblabiráskodott. Az Abonyi nevet Abony városa iránti szeretetből vette fel. A Lajos nevet pedig atyja után.

Páris-Pápai **Paraicz Gyula.**

* Eleinte a nép valóban úgy nevezte maga közt, hogy a „gombai” úr. Szerk.

lasi kötelmeinek eleget nem tehet s így közvetve okai lesznek munkásaik lelki elvadásának. A szegényebb osztály hasonlóképen kivetkőzött a kereszténység szelleméből, ezen is a hitetlenség rágódik, azért amazéhoz hasonló önzés és élvhajászat által vezéreltetik és miután ezeknek kielégítésére eszközökkel nem rendelkeznek, tehát azokat forradalmi uton keresi.

A keresztény szellemnek kell a társadalom és az egyesek életében fölszínre jutnia, hogy az említett cél elérhető legyen. És ez a szeretet, az önmegtagadás és áldozat szelleme. Csak a keresztény szeretet képes a társadalom megdermedt testét föléleszteni, egyedül az képes belé azon új életerőt önteni, melyhez annak új fölélénykülése kötve van; mert csak a szeretet egyesít, az önzés rombolólag hat. Csak az önmegtagadás és áldozat szelleme képes megszüntetni azon rombolásokat, melyeket a korlátlan élvhajászat a társadalom és az egyesek életében előidézett és a társadalomban azon erkölcsi állagot ismét behozni, melyben egyedül találhatja meg erős és sikeres támasztát.

A munkás-kérdés megoldásának ezen alapfeltételén kívül vannak még egyéb segédeszközök is, a melyek mindenesetre hathatósan előmozdíthatják a sikert, úgy hogy tehát koránt sem kicsinyeljük egyéb eszközök hatását, a melyek az alapelv mellett már eddig is sikerrel használtattak. Ezekről azonban lapunk következő számában.

Az iskola.

Sokak előtt igen unalmas dolog, ha az iskoláról beszélnek, de aki a közügyek iránt azok forrása szerint érdeklődik, az a tanítás nagy jelentőségű intézményét sem hagyhatja figyelmen kívül. Lapunk programja szerint többször fogunk e helyen azzal foglalkozni, mert amilyen az iskola, olyan a jövő nemzedék. Lelkünkben őhajtuk, hogy a magyar nemzet úgy anyagilag, mint szellemileg lépést haladjon a művelt országokkal, de a mellett kell, hogy súlyt fektessünk arra, ami a legfontosabb a nevelésnél, a vallás-erkölcsi alapra. E nélkül csak tanítani lehet, az ész fejleszteni, de nem lehet hatni a szívre, nem lehet az akaratot hajlítani a jóra. Ha a sok tudomány mellett a lélek üres marad, beteljesül a régi mondás: hogy a jól kezelt tudomány Istenhez vezet, a hiányos tudás pedig elvezet attól.

Községünkben még, hála a gondviselésnek, eléggé biztosítva látjuk gyermekeink helyes nevelési alapját, miután iskoláink jellegük szerint is megőrizték a vallást s azért e tekintetben nincsen okunk panaszra. Tanítóink is felekezeti különbség nélkül úgy buzgalom, mint szakértelem tekintetében általában megfelelnek a hozzájuk fűzött várakozásnak. Most csak specialiter a kath. iskolát tekintve, egyes oly dolgokat tartok szükségesnek fölemlíteni, a melyeknek a kath. közönség részéről való megszívlelése igen jó hatással lenne a helybeli kath. tanügy virágzására.

I.

Első sorban az iskolák jövedelmi alapja az, ami, tekintve a nagy hitközséget, szokatlanul csekély. Értem itt az iskola azon jövedelmi forrásait, melyekhez az iskola-adó és párbéren kívül jut az iskolaszék. A kath. iskola vagyonát ugyanis képezi az iskolai épületeken kívül a 17. cat. hold homokföld és 1126 \square^0 fekete-székessé szántóföld, a me-

lyek haszonbérbe adatnak s a mely után a múlt évben 18850 frt fizettetett. Ehhez járul a minisztériumtól engedélyezett évi 1200 frt államszegély, a községtől fűtő anyagra adni szokott 288 frt s az „Olvásó-egylet“ által a helyiség után fizetendő évi 30 frt haszonbér, a mely utóbbi tétellel szemben azonban 200 frt teher áll, melyet a hitközség által az iskolák részére elfoglalt kántor-lak váltása címén évenként fizet. A 8500 frt körüli évi kiadás többi összegét az iskolaadó (jelenleg 16%) és a kántori párbér adja ki, a mely utóbbiból 100 frt fizetetik a kántornak váltásági összeg címén.

Itt ki kell jelentenünk, hogy a múltban sok mulasztás történt. Voltak alkalmak, midőn különös megterhelhetés nélkül lehetett volna az iskolának oly alapot teremteni, mely jobban biztosította volna annak anyagi helyzetét. Így például a legelő felosztás alkalmá, a midőn a legtöbb iskola vagyonhoz jutott, nálunk minden haszon nélkül folyt le. Az 1865-iki legelő felosztás csak annyiban volt előnyös a kath. iskola ügyre, hogy annak alkalmából szerző a helybeli „kath. telkes-gazdaság“ ama közvagyonát, a melynek gyümölesztetéséből összesen 4090 frtot adott 1897-ben iskola-építkezésünk költségeinek fedezésére, azon alkalomból, hogy a harmadik külső iskola felállítására a czeplédi-út mentén sürgős szükséggé vált, tantermeink számának négygyel való növekedésével. Itt hangsúlyozom, hogy a „kath. telkes-gazdaság“ e tényével tisztán csak végrehajtotta azt, a mely célra vagyonát megalapította, t. i. a kath. egyházi és iskolai ügyek támogatását, tehát szoros értelemben e ténye nem volt áldozat-hozatal, hanem csak az 1887. febr. 12-iki gyűlésök határozatának gyakorlati érvényesítése az egyháznak szánt és részben arra át is irt földek jövedelméből. Ezzel azonban korántsem akarom a „kath. telkes-gazdaság“ érdemeit kisebbiteni, a melyeket a közalap eredeti megajánlásakor maguknak szereztek, csak ama téves nézetet akarom teljesen megszüntetni ez uton is, mintha a régi közhatalozat ellenére valamikor ama föld vagy annak jövedelme magán célokra is fordítható lenne s a mely téves nézetre alapul egyedül ama körülmény szolgálhatott, miszerint a testület a vagyon jövedelmének kezelési jogát s annak a jelzett határozat keretén belül, hova fordítási szabadságát magának fentartotta.

Iskolánk e nehéz anyagi helyzetén először is az által segíthetnének a hitközség tagjai, hogy a köteles adót és az iskola célokra szolgáló kántori párbért pontosan megfizetnék. Különösen a fizetett párbér minősége az, a mi nagyon is kifogás alá esik. Járna páronként a „Canonica Visitatio“ szerint 1 véka rozs és 26 kr., tényleg pedig rozsot alig fizet valaki s még a földes gazdák is azt tartják, hogy jó lesz az iskola részére zab is, vagy kukoricza, árpa. Hja édes hitfelem, ha ily könnyedén fogjuk fel iskolánk ügyét, pláne még az értelmes és vagyonosabb rész is, akkor hogyan várhatnók azt, hogy az iskolaszék legszebb igyekezete is sikerre vezessen? Mindenhez pénz kell s ha az megtagadtatik, a legszebb elmélet is dugába dől! Tehát nemesak beszélni, hanem cselekedni. Ne sajnálja senki az iskola részére azt az évi áldozatot s adjon ki-ki lehetőleg a kötelezettségnek megfelelő terményt, mert az igen nagy különbséget képez az iskola budget-jében, hogy a jövedelmét képező termény nagyrésze rozs-e vagy zab? Azt se mondhatja okosan senki: „nekem nem jár iskolába gyermekem, tehát nem érdekel a dolog, minék is adjak én a tanítók részére, mikor nekem nem tesznek azok szolgálatot?“ Nem jól beszélsz, édes atyámfia! Az iskola oly közös ügy, a mely az egész s nem csak az oly családok érdeke, a melynek tagjai esetleg épen iskolába járnak. Ennek támogatása oly elsőrangú kötelesség, a mely alól súlyos lelkiismereti vád nélkül — a keptelenség esetét kivéve — ki nem vonhatod magadat. S vajjon nem a kereszténység nagy elve, a felebaráti sze-

retetet talál-e benne érvényesülést, midőn tekintet nélkül a családok időnkint való fejlődésére, közös segítséggel viselik a közös terhet? Azért soha senki ne sajnálja azt, amit az iskolának ad; a templom után mindjárt ez következik az Isten dicsőségének munkájában!

De másodsorban az iskola vagyoni helyzetén könnyíthetnének egyes polgártársaink, akiket az Isten megáldott vagyonnal s gyermekeik nem lévén, azzal tetszésök szerint rendelkezhetnek s eképen iskolánk kegyes hagyományok útján tehetne vagyonra szert. Ismertem olyan egyéneket, a kik késő öregkort értek, közeli rokonuk nem volt s midőn felhoztam ezt nekik, csak bámultak rajta s nem bírták megérteni, hogy miért hagyjanak ők az iskolának valamit, mikor mindig rendesen kifizették adójukat? Mily szomorú ez az érzéketlenség az iskola oly nagy fontosságú ügye iránt! Ha egyszer — a mit ugyan ne adjon Isten — elveszítenők iskolánk vallásos jellegét, nem lesznek-e azok is részesek ebben közvetve, a kik megmenthették volna azt anyagi segélyezés útján és azt tenni elmulasztották?

Magyar ipari mozgalmak.

Egy idő óta friss szellőt lenget a nagy politika fuvalma.

Készül valami vihar, azt érezzük, s mert érezzük, igyekszük jó eleve gondoskodni arról, hogy vetésünket kár ne érje. Az a közgazdasági kápos, melyen hazánk 30 év óta kénytelen-kelletlen megfert Ausztriával, erősen meglazult s már-már úgy érezzük, hogy kiszabadultunk nyomasztó hatása alól.

Ez az érzés készlet bennünket arra, hogy körültektatsunk s lássuk, milyen helyzetben találja az új állapot a magyar ipart, melynek legelső sorban lesz oka örülni az új helyzetnek.

Az az iparfejlesztési mozgalom, mely a 70-es évek közepén indult meg, hála Istennek elég erős volt arra, hogy a nemzet figyelmét a hazai beszerzési forrásokra irányítsa. Az igaz, van még ma is temérdek panasz! De tessék őszintén és igazságosan beismerni, hogy a Magyarországon készülő iparcikkék fogyasztása a belső szükséglet által a 20 év előttinek hatszorosára emelkedett általánosságban.

Nem szólnak azokról az iparágakról, a melyek éppen az osztrák verseny, vagy lehetetlen helyi viszonyok, drágább munkaerő s egyéb okok miatt nem honosulhattak meg. A textiliparnak még csak a kezdeten vagyunk.

De van néhány hatalmasan kifejlett iparágunk, mely nemesak belső szükségleteinket fedezi teljesen és kielégítően, hanem a keleti és a tengerentúli piacokra is képes állandó exportot fentartani, s van néhány nagyon fejlődésképes iparcsoportunk, melyből a közel jövőben várhatunk hatalmas fejlődést.

Ennek persze a feltétele az, hogy ne legyünk kényre-kedvre kiszolgáltatva a hatalmas osztrák ipar versenyének.

Hiába igyekszünk mi minden erőnkkel például magyar üvegipart teremteni, ha ismétlődik az a rut neme a konkurencziának, melyet az osztrák üvegyárak szövetsége okozott a múlt esztendőben. A jeles urak ugyanis kartellre léptek az árak lenyomására s önköltségi árakon alul adták Magyarországon üvegyártmányaikat. Hogy lehetséges ez? Úgy, hogy a magyar pénzen meggazdagodott osztrák nagyipar kimondta, hogy most három éven át ráfizet az üzemére, ez idő alatt majd a magyar gyárak elpusztulnak s megint ők lesznek az urak s szabhatják az árakat, ahogy nekik tetszik.

Ez történt nem rég. És ez nem fog történni többé, ha a magyar iparnak módjában lesz védekezni a zamsorompókkal az ilyen harcsmódor ellenében a lehető legerélyesebben.

A legnagyobb figyelem illeti ezért az országos iparegyesületnek kettős irányú hazafias akcióját, melyet a legszeleesebb körökben nemesak e hazában, hanem a messze külföldön is méltó figyelem kísér.

E mozgalom célja:

1. Új iparágak meghonosítása.
2. Az új önálló vámtarifa előkészítése.

Az elsőben a tanulmányozás etérkezett a zenitire s örömmel konstatálhatjuk, hogy a nemzet,

francia és belga tőke részéről oly nagy számú ajánkozás történt a nálunk még hiányzó iparágak meghonosítására, hogy abban a pillanatban, amint a kedvező megoldásra kilátás lehet, egyszerre 30—40 új hatalmas ipartelep építését fogják megkezdeni az ország minden részében.

De idő kérdése különben is, hogy meg legyen az eredmény, még az önálló vámterület nélkül is. Mindazonáltal párhuzamos tanulmányokat kezdtek meg az ország első iparegyletében az iránt, hogy melyek azok az iparcikkek, melyek védszámszerű és jellegű támogatásra rászorulnak s mely cikkek, milyen vámtarifával kezeltesenek.

A mozgalom olyan kezekben van, hogy minden magyar iparos a legnagyobb bizalommal tekintheti, mert a míg a kormány opportunitási és udvariassági tekintetéből egyelőre nem foghat hozzá e nyilvános munkához, addig az iparegylet egyenesen erre hivatott forum, hogy amikor a komoly szakadás bekövetkezett, akkor már előállhasson s kereskedelmi és iparügyek vezető miniszterek kezébe adhassa a védekezés módját és lehetőségét.

Az a fuvalom hát csak hozzon friss szeleket. A magyar iparnak szüksége van egy új időszakra, melyben gyökeret bocsáthat a nemzeti talajba s végre felszázados elnyomatás után, önálló, erős, hatalmas fejlődés felé megindulhat. Erre van kilátás a közel jövőben.

Gyalog utat kérünk . . .

Kitéglázott gyalog utunk, hol késel az éji homályban?

Mert hát erről is volt szó valaha; de hogy mikor? . . ki tudná azt megmondani? Régen volt az . . . Csak ilyenkor jut eszünkbe, mikor az ember nyakig jár a sárban. Milyen jó lenne egy kis gyalog út; ha nem mindenütt is, de legalább csak a város közepén és a főbb utcákon.

Ha aztán téglás utat csinálni épen nem lehetne, elég lenne kavicsos gyalogut is, azon is elbirnánk járni és nem kellene az embernek akaratára ellenére iszap-fürdőt venni ilyen esős időben, mint a héten volt.

Vajjon akad-e Abonyban olyan befolyásos ember, a ki felmeri emelni szavát azoknak az érdekében, kiknek hintójuk nincsen.

Várva várjuk.

SÁRBOGÁR.

MI UJSÁG?

— **Úrnap.** A jövő esütörtökön üli a róm. kath. anyaszentegyház az Oltáriszentség rendelését. Ez ünnepre az egyház a legnagyobb fényt fejt ki. Sátorokat állít lombokból négy helyen s a körmenetileg vitt szentséggel minden sátornál állomást tartatik, hol az előirt énekek és imák után áldás adatik a hivekre. Ez ünnep eredete a következő: Lütichben élt a XIII. században egy istenfélő apáca Julianna, ki menyei utasítás folytán megérté, hogy a teli holdban általa látott folatok az Oltáriszentség tiszteletében való hiányt jelentik, mit egy annak tiszteletére kizárólag szánt ünnep által kellene pótolni. Ezt ő elmondta az ottani főesperesnek, Troyes Jakabnak, ki később IV. Orbán név alatt pápa lön és 1264. augusztus 11-én kelt körlevele által az egész egyházra az úrnap megünneplését kiterjeszté, mi azóta kiváló fényvel meg is tartatik és pedig kezdettől fogva pünkösdi nyolczada utáni első esütörtökön, mert nagyesütörtökön, mint az úrvacsorájának szerzése napján, azt méltólag az akkori gyász miatt megünnepleni nem lehet.

— **Kereszt-szentelés.** Kécskei levelezőnk írja, hogy Új-Kécskén, szemben a körösi-utal Moravszky János esperes-plebános egy új keresztet állíttatott saját költségén s azt ünnepélyesen május 22-én megáldotta nagyszámú ajtatoskodók jelenlétében. Az agg lelkipásztor e buzgalma elismerést érdemel!

— **Küldöttség a miniszternél.** F. hó 4-én ment Budapestre a polgári iskola szervezése végett kiküldött bizottság a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz, hogy a legilletékesebb helyen e közérdekű ügy megvalósítását keresztül vigye. Reméljük, hogy fáradozásuk nem lesz sikertelen.

— **Iskolaszéki gyűlés.** Tóth József kir. tanácsos, megyei tanfelügyelő itt léte alkalmból utasította a helybeli róm. kath. iskolaszék elnökét, miszerint a központi iskola-helyiségnél még egy tantermet mielőbb állíttasson fel, miután a tankötelesek jelenlegi száma s a központi iskola viszonyai ezt feltétlenül szükségessé teszik. E felhívás alapján való intézkedés végett június 5-ikén fog megtartatni az iskolaszék ülése, mely hívatta lesz ezen oly aktualis ügyben határozni.

— **Elmaradt szinelőadás.** A helybeli r. kath. tanító-testületnek püükösd hétfőre tervezett szinelőadása, Kazár Emil „A hátrahagyott család” című darabja a folytonos esőzés miatt nem lett megtartva s helyette folyó hó 5-én fog előadatni. Tekintettel a jótékony célra és nemes törekvésre óhajtható volna a közönség lelkes pártfogása.

— **Műkedvelő iparosok.** Iparosaink is időnként élet jelt adnak magukról s tanúságot tesznek róla, hogy van fogékonyáguk a műveltség és a nemesebb dolgok iránt. Amint értesülünk, folyó hó 12-ikén a helybeli szinkörben a „Falu rosszát” fogják az iparos ifjak előadni önszegélyező alapjuk javára. — Isten áldja a tisztas ipart!

— **Új pénz.** Hir szerént még ebben az évben forgalomba jönnek az 5 koronás, vagyis 2 fr 50 kros új ezüst tallérok, melyekből négy darab lesz 10 forint Csak az baj, hogy ezeknek az új talléroknek is épen olyan természetök lesz, mint a falkás jószágoknak: oda igyekeznek, ahol több van. Ez az új tallér sem igen szeret szegény ember zsebében sokáig pihenni.

— **Munkás-egylet.** A belügyminiszter szigorú rendeletet adott ki, hogy a vármegyének, tehát a vármegye tisztviselőinek kötelessége lesz a munkás egyletek működését figyelemmel kísérni, nehogy azok a kitűzött céltól eltérjenek; mert számos eset fordult elő, hogy a földmivaló munkás-egyletek és az úgynevezett „szakegyletek” nem az alapszabályaikban kitűzött célt — a közművelődést — tekintik feladatuknak, hanem ennek örve alatt a jogrend megzavarására, holmi bírtok” megosztásra, osztálygyűlöletre izgatnak. Kötelességévé van téve a vármegye tisztviselőinek, hogy ilyen esetben a munkás egyletet azonnal oszlassa fel; jövőre pedig csak az olyalapszabály nyer jóváhagyást, melyben világosan ki lesz téve, hogy a vármegyei tisztviselőnek jogában áll a munkás-egylet helyiségében, gyűléseiben megjelenni, az egylet iratait, könyveit, pénzkezelését bármikor átvizsgálni, tehát alaposan ellenőrizni. — Nagyon helyes. — Magyarország határain belül mindenki köteles a magyar nemzet törvényeinek feltétlenül engedelmeskedni. Ez a katona regula. — Hanem társadalmi úton is kellene ám a munkásokkal foglalkozni, még pedig szivességgel, emberszeretettel, jó indulattal, mert a kormány intézkedése, a hatóság eljárása meddő marad akkor ha maga a társadalom irtózik a kérges tenyerekké kezét szorítani. — Hejh! Azok a munkás kezek. . . Azok keresik a kenyeret, — azok védik a hazát.

— **Marhasó.** Az állattenyésztés céljaira külön készített mérsékelt árú marhasót Abonyban is lehet majd kapni; de még nem tudjuk, melyik boltban, mert csak ennek a hónapnak 13-án lesz az árlejtés Budapesten, hol az a kereskedő kap rá engedélyt, a ki legelősebben, vagyis legkevesebb haszonért hajlandó az elárulásra vállalkozni. A pályázók a városházánál levő hirdetményből bővebb tájékozást szerezhetnek. A marhasó következő keverékből áll: 99¹/₄% örlött konyhasó, ²/₄% vörös vasoxyd (caput mortuum) és ¹/₄% ürömpor. Az ára métermázsánként 5 frt, de hozzájön a szállítási költség és valami csekély haszon a kereskedőnek. 50 kilós zsákokban lesz ólommal lepecsételve. A ki egész zsákkal vesz, a zsák árát is megfizeti; de követelheti, hogy pecsételt zsáokban adják. Kisebb mennyiségben 5 kilónál kevesebbet nem adnak. — A vevő a kereskedőtől bázczát (egy kis czédulát) kap; azt mindaddig meg kell tartani, míg a sóban tart; mert a pénzügyöröknek azt fel kell mutatni, különben megbüntetik az embert. — Ezt a sőt csek az állatok etetésére szabad használni; a ki más célra meri használni, sósikkasztást követ el és kilónként 70 kr. büntetést fizet.

— **A helyi Herkules.** A modern Goliáth, egy akrobata vándor társaság hőse, felhívta helységünk vérmes és harezias hajlamú polgárait a verseny birkózásra. Amint értesülünk, az egyik ugyan Dávid győzelmét kiküzdötte magának, de a másik vállalkozó a tulerőnek engedve, megadta magát s rezeli tovább nyugodtan a pipákat, belátva, hogy hasznosabb és biztosabb a béke, mint a háború. Abony hősiségét azonban a rossz nyel-

vek az elsőre nézve is kétségbe vonják, mert arról suttognak a gonoszok, mintha a fiatal hős bizonyos 5 frttal korrigálta volna meg előzetesen a szerencsét.

— **Rabló gyilkosság az ország-uton.** Feldmajer Abrahám új-kécskei tollkereskedő folyó hó 1-én Kécskemétre tollat vitt eladni. Visszajövet a kécskei határban két egyén megláta. madta és agyonverte: a nála levő 60 frtot pedig elvették. Feldmajer kocsisa ez alatt beszaladt a vetések közé, de a két utonálló utána ment és őt is agyonverték. Az ott állomásozó csendöröknek sikerült a tetteseket még azon éjjel kézre keríteni.

A ligeti tündérváros.

Annak a modernizált ódon városrésznek, mely ezelőtt két esztendővel épült a budapesti városligetben, újból megnyiták barna léczkapui. Ősrégi füstös falain belül újból megismétlődik az a vidám pezsgő élet, a mikor a villamos ivlámpák vakító fényvel árasztják el esténként Ósbudavára tiszta levegőjü pormentes tereit. Megújul itt a régi fesztelen jókedv és átveszi újdól birodalmát az élvezetek főeleme: a zene, a melynek olyan csodálatos a varázsereje, olyan bűbajos a hatása.

Ósbudavárán a zene erősebben van az idén képviselve, mint talán az előző két esztendőben együttvéve. Hihetetlen és mégis ugy van. A zenekarok száma nem szaporodott fel, mert ez a mulatóhely akusztikája is lehetetlenné teszi. A modern korszak alkotó vívmánya, mely csodás dolgokat művel, a századvég technikai remeke: az automata ez, a mely szinte képtelenségeket valósít meg.

Lyra istennő az idén külön hajlékba költözött Ósbudavárán, magával hozva ide hű szövetségét: a technikát, hogy együttes produkciójukkal ejtsék bámulatba a látványosságokra éhes közönséget. Az is'e mű eme szent hajlékát automata pavilonnak hívják, mely pavilonnal országszerte, a közönség minden rétegében, társadalmunk minden osztályában előnyösen ismert név áll összeköttetésben. Ez a név: Sternberg. Csodálatos e név hatása széles Magyarországon. Sternberg? ki más lehet ez a bizonyos Sternberg, mint a mi szeretetreméltó Sternbergünk, ki imár egy negyed századon keresztül mindenhol közöttünk van, ahol csak a jókedv és az öröm üti fel tanyáját. Mert a jókedv megédesítő fűszere a muzsika, a muzsika nem egyéb, mini maguk a megtestesült zenehangok, a melyeket a hangszer szül. A hangszer pedig — bátran állíthatjuk — lehetetlen a nélkül elképzelnünk szép magyar hazánkban, hogy önkéntelenül kapcsolatba ne hozzuk ezzel a névvel: Sternberg.

A Sternberg nevet halhatatlanná két fiatal testvér tette. Ez a két buzgó iparos épen akkor szállott sikra a kezdet legyőzhetetlennek látszó akadályaiival, mikor az általuk meghonosított hangszerre nagyon mostoha ibök jártak. A fülbemáshzó magyar nótákat akkor még a pásztorlegény furulyája terjesztette az alföld végtelen rónáin, aki pedig nem illusztrált árjegyzék után rendelte meg e nem épen igazi szalonhangszert, hanem önmaga nyeste a bodzafa ágairól. S hogy a viszonyok azóta javultak, az elvitathatlanul egyedül Sternbergék érdeme. Ők tették lehetővé azt, hogy a pásztorlegény szakiton primitív hangszerével és csontbilyentyükkel csalja ki a szivreható szép melódiákat a harmónikából. Faluról-falura, házról-házra manapság kottás sipládák terjesztik a legújabb nótákat, amely hangszernek szintén Sternbergék a kizárólagos népszerűsítői.

Az az önfeláldozó buzgó tevékenység, amit Sternbergék egy negyedszázad előtt kifejtettek, az a tulságig vitt lelkiismeretes szolid kiszolgálás, a melyben vásárló feleiket mindig részesítették, hála-lára birják az ő vevőközönségük óriási tömegét, amely örömmel látja, mint virágzik, fejlődik napról-napra az országszerte páratlan ipartelepük.

A Sternberg czég legutóbbi vállalkozása Ósbudavárán felülmul miaden eddigit. Az ezredéves kiállításán bemutatott fényes tárlatuk, melyről szeretett királyunk két izben is legmagasabb elismerésével nyilatkozott, messze mögötte marad a zenének Ósbudavárán szentelt jelenlegi csarnokánál.

Az önműködő mechanikai szerkezetek nagy-szerű pompás kiállítása tárul itt a szemlélő elé, amidőn a pavillon küszöbét átlépte. Az elő pillanatban a zenehangok csodálatos leirhatatlan káosza között azt sem tudja, merre nézzen, hová forduljon.

Az összes automaták melódiáit tulharsogják, elnyomják azok a tömörebb, erősebb hangok, ame-

lyek a zongorához hasonlítanak. Persze, hogy zongorahangok. Micsoda tolongás amaz egyszerű fekete gongora körül, mintha ez az óriási néptömeg, a mely ezt a hangszert körülsergeli, még sohasem hallott volna zongorázni.

Ugy van, sohasem hallott. Így legalább nem. Hisz ez a világ nyolczadik csodája. Szinte hihetetlen. Alomnak tűnik fel az egész. Pedig ez nem álom, ez tiszta valóság. Egy zongora a melyhez senki egy ujjal sem nyul, magától játsza el a leg-eragadóbb zeneszámokat.

Micsoda láthatatlan erő érinti ezeket a billentyűket? Egyszerű rá a felelet. A mai napság mindenre képes: a villanyosság. Igen, nyájas olvasó, ha ez lehetetlennek tűnik fel előtted, menj és győződj meg önmagad, hogy nincs boszorkányság a dologban és hogy a „Villanyos zongora” a kor-szak legnagyobb csodája.

E csodahangszer közvetlen balszomszédságában egy emeletnyi faalkotmány huzza meg magát. A felírás szerint ez is önműködő hangszer. A házikó legtetijében egy egyszerű sváb banda áll nőtára rágyújtani készen. És a pápaszemes figurák olyan tüzzel-lelkedéssel kezelik hangszereiket, mintha mindegyikbe külön-külön élet volna lehelve. A különös koncert alatt még egy kéményseprő s a ház harezias indulatu úrnője, „Kati néni” szerzenek derült perczeket a közönségnek a háztetőn.

A pavillon legérdekesebb látványossága közé tartozik az élő automata vagy a „Büvös virág”. Sajátságos felelmetesség szállja meg a szemből, midőn a csarnok emez elfüggönyözött kabinetjébe lép. A villanyos lámpák egyszerre kigyulladnak, a függöny széjjelhúzódik és a siri esendben a közönség feszült figyelme mellett fantasztikus zenekisérettel egy bimbó nyitja ki szirmait, hogy helyet adjanak a bimbó közepében a legszebb élő bimbónak, egy csodaszépségű leánynak, ki automatikus gépezet segítségével kerül a felszínre. Az illuzió tulajdonképen a bimbó szárában nyilvánul.

Csodás számú hálás közönséget mondhat magának „Színház automata”. Egy igénytelen nagyságu, de gyönyörű kivitelű faragott szekrény ez, a melynek üvegfala mellől igen érdekes látvány kinálkozik megtekintésre: a balett. Színes villamfény mellett gyönyörködhetik itt is a közönség egy élvezetes számban. A tükrök beláthatlan tömegge sokszorosítják a színház balettkarát, amely igazi virtuozitással lejt el a műsorán levő számot a zene ütemei szerint.

A csarnok óriási vonzerejét képezni még Ben Aliy Bey. Van-e, ki e nevet nem ismeri? Aligha hisszük. Az utánozhatatlan nagy büvész, ki az egész világot elragadta hajmeresztő csodáival, Sternbergék kosztján él most; az automatába jutott. Azokat a hihetetlennek tetsző csodákat, a melyeket a mester a világ legnagyobb deszkáin varázsolt elő, ezuttal e szekrény négy keskeny fala közt ismétli meg varázsbotja segítségével. Előadása véget megható apothéozis jelzi. A háttérben két oldalról a királyi pár arcképe jelenik meg a nemzet színeinek világítása mellett, mialatt a zene egy hazafias indulóval zárja be a látványos előadást.

Az ifju generációnak egyik legnépszerűbb és legkedveltebb alakja a „fütyülős”. A „fütyülős” kérem nem más, mint féltett szülői kincs, egy iskolás fiu. Bizonyára azért tartják üveg szekrény alatt. A fiatal ur azonban különös dolgokat enged meg magának. Többek között például egy röviden szövegezett hirdetés útján arra vállalkozik, hogy ő egy csekély pénzdarábért elfütyül a gavallér adakozó legszebb nótáját. Hogy túlsokat ígér, annyi bizonyos, mert a gondolatolvasást — úgy hiszem — még sem lehet tőle követelni, de hogy művésziesen fütyül, azt meg kell adnunk neki.

A sport- és tornakedvelőket talán közelebb-ről fogja érdekelni a terem különböző sarkaiban felállított két clown. Ezeknek se mindennapi a produkciójuk. Rendkívül gymnastikai ügyességgel kell rendelkeznie annak az élő czirkuszi bohócnak, hogy mutatványaiban a két viaszfigurát utolérje.

A maga nemében páratlan a zanekar-automata. Egy pianino terjedelmű szekrény ez, mely egyesíti magában egy teljes orchester minden hangszereit. E hangszert is villanyáram hozza működésbe — a közönségnek pedig ritka műelvezetben van része, amidőn ezt a láthatatlan zenekart vezíghallgatja.

Az aprógyerekek valóságos bucsujáróhelye a majom színház. Egy életnagyságu 10 év körüli olasz fiu mutatja ezt be fiatal társainak. De milyen szerény, — csak két krajczárt kér mulatságért. A czukorra szánt rézkrajczárok csakugy özönlének a gyermek-publikum zsebeiből a vándorfiu kopottas

tarisznyájába, aki fényes világítás mellett táncolatja meg szoknyába bujtatott majmait.

Ritka természeti gyönyörűségekben sem szenvedünk hiányt. Hallhatjuk a madarak kedves csicseregését, fülbemászó édes danáját. Olyan természetesnek hallatszik mindez. Ugy tűnik fel előttünk, mintha a természet igazi mezőjén jutnának füleinkhez ezek a csicseregő madárhangok. Az ezernyi villamos láng, a mi oly vakítóan ragyog körülöttünk, mintha megannyi égitest lenne.

A puha selyempamplag, a melybe a kimerültség döntött, az üde zöld pázsitot varázsolja képzeletünkbe. Csak azután ébredünk a valóra, a mely ezuttal tán még sem oly rideg, mint csodás. Al-munkhoz mesteri kezek adták a tárgyat. Ahová csak tekintetünk tapad, mindenhol mesteri alkotásokat látunk s azok a zenehangok, a melyek füleinkbe hatolnak, szintén csak az ember alkotó erejére vallanak, a mely immár a természettel veszi föl a versenyt. Hja, ez a kor vívmánya. Ezek azok az ugynevezett századvégi csodák.

RÉVÉSZ LAJOS.

CSARNOK.

Az örültmosolya.

Fordította: V. Z.

Láttad a halvány arcodon ott
A félénk, nyugtalan mosolyt?
Futó volt az csak s oly hideg,
Mint egy álomnak vége lett.
Villám fény tűnik így elő,
Sötét felhőkből mely kijő
S az éj a gyors tűz fényiben
Borzalmasbb s sötétebb leszen.
Ép úgy tűnik fel e mosoly.
Nem volt ez mindig ily komoly!
Szeméből fény sugárza széjjel,
Fölülmulván az ő tüzével
Egykor az azurkék eget
S csillámló harmat cseppeket
S a háborítlan rózsakép
Szerelemről s kedvről beszélt,
Hűbb volt hozzá a kedv s mosoly,
Virághoz mint harmat s derű
S forráshoz ezüst esillogás.

De ah, miért oly hirtelen
E változás bú s kedviben?
Tudd meg: e nézés, e mosoly
Múltban bolyong el valahol,
Régtünt szerencsét puhatol;
Eltűnt napok visszhangja az,
Melyek rózsán aludtanak,
Tünt kéj után gyász fákllya-fény,
Gyászban csupán a bánat él,
Temetve a legjobb s becsesbb,
A lélek mélyén rejtve lent:
Zord éjnek harmat könnyei,
Melyek fakón és gyászba várnak,
Mig kertjén az örök világnak
Hajnal fog újra kelteni.
S bibor ajkon a vig mosoly?
Sugár a földön, mely komor.
Kívül öröm ragyog,
Bent fájdalom zokog;
Az arc ég, ám a szív fagyos,
Hol egykor boldogság lakott
S kétségnek utat nem nyitott.

Ó lányka sirj s tördeld kezéd —
S mint hozza ezt az örület,
Kiálts, jajgass: csak ez lehet,
Mivel mosolyod végezed!

KUFFNER KRISTÓF.

Zokogj, zokogj....

Zokogj, zokogj esti szellő, künn a csendes temetőben.
Fehér rózsá hervadt szirma fuvalmadra osszerezzén.
Düledezett, roskadt siron márvány helyett csak vadvirág,
Csendes lakó, boldog lakó; elfeledett a nagy világ.

Egyszerű fa-koporsóban temetnek egy új halottat,
Jeltelen sír fogadja be, talán ez a legboldogabb.
Ilyen sírban nyugodjam én, ilyen sírba temesetek,
Ne sirasson soha senki, felejtsetek... felejtsetek.

MÁTHÉ ZOLTÁN.

Szerkesztői üzenetek.

X. urnak. A párbérré vonatkozó becses levele folytán megkezdettük a szükséges adatok összegyűjtését, mely okvetlenül szükséges ahhoz, hogy a párbér kérdés kellő

világosságban álljon előttünk; mert nem akarunk addig hozzá szólni a dologhoz, míg egész tisztán, egész valójában nem áll előttünk az ügy. — Különben X. úrral egyetértünk és mi is nagyon óhajtuk, hogy a párbér kérdés sikeresen meg legyen oldva.

Limonádé. No hát ennek se ize se sava. Ne avatkozzék ön az ilyen dolgokba; hiszen fogalma sincs róla, hogy milyen legyen egy vers.

Dalos Pista. Nagyra becsüljük a népköltészetet; de csak azoknak az eredeti népdaloknak van előttünk becsé, melyek ott kint teremnek a gyepon, nem az íróasztalnál. Tudja — azokat értjük, melyeknek (divatosan szólva) olyan széna szaga van.

HIRDETÉSEK.

177—1898. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegyének 23.195/898. számú engedélye alapján **Tápió-Györgye** községben tervezett e l e m i - s k o l a építésére pályázat hirdettetik.

A költségek az egyes munka nemekre a következőképen osztatnak meg:

1. föld és köműves munkára	4075 frt 56 kr.
2. ács munkára	2872 frt 48 kr.
3. asztalos munkára	1665 frt 91 kr.
4. vas és lakatos munkára	506 frt 10 kr.
5. bádigos munkára	226 frt 15 kr.
6. mázoló	74 frt 00 kr.
7. üveges	101 frt 38 kr.

összesen: 9521 frt 58 kr.

A fentebbi munkálatok kivitelének biztosítása czéljából a **zárt ajánlati versenytárgyalás 1398. évi június hó 16. napjának délelőtti 10¹/₂ órájára Tápió-Györgye község házához** ezennel kitétetik.

Az ajánlat minden munkanemre külön-külön és az összes munkálatra együttesen is tehető.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat a kitűzött nap délelőtti 10¹/₂ órájáig a nevezett község elöljáróságához annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek nem fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételek értelmében a fenti összeg 5%-ának megfelelő bánatpénz csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a község elöljáróságánál a rendes hivatalos órákban megtekinthetők.

Kelt Tápió-Györgyén 1898. május 30.

(P. H.)

Az elöljáróság.

Rosenzweig J. órás

Abonyban

ajánlja magát mindennemű arany és ezüst tárgyak, zseb- és fali-órák legolcsóbbani eladására, ugyszintén arany és ezüst tárgyak, valamint órák javítására.

Minden raktáron lévő arany és ezüst tárgyon a m. kir. fémjelző hivatal bélyege látható. Az általam eladott, valamint javított órákért egy évi jótállást vállalok.

Fenti tárgyak havi és heti részletekben is adatnak el.